

สิริลักษณ์ รัชชีวงศ์, ชนาธิป ไชยเหล็ก, สโรชา งานวิวัฒน์ถาวร, กษมา นันถิณี, จินตนา พรหมลา, จิตรภาณุ ศรีเดช, รัชชญาภัสร์ สำเภา, ภาวีนี ค้างเงิน

ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคและภัยสุขภาพที่สำคัญประจำสัปดาห์ที่ 41 ระหว่างวันที่ 13-19 ตุลาคม 2562 ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. โรคพิษสุนัขบ้าเสียชีวิต จังหวัดบุรีรัมย์ พบผู้เสียชีวิตโรคพิษสุนัขบ้า 1 ราย เพศชาย อายุ 32 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป ที่อยู่ขณะป่วย ตำบลทรัพย์พระยา อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เริ่มป่วยวันที่ 11 ตุลาคม 2562 มีอาการดื่มไม่ได้ กลืนลำบาก ขนลุกอยู่ไม่นิ่ง เดินไปเดินมา เข้ารักษาเป็นผู้ป่วยนอกที่โรงพยาบาลปะคำ วันที่ 12 ตุลาคม 2562 ด้วยอาการชักเกร็ง กระตุก ตาค้าง นานประมาณ 5 นาที ให้ประวัติว่าก่อนป่วยหยุดกินเหล้า 1 วัน มีอาการจุกแน่นในคอ กลืนลำบาก อาเจียน 2 ครั้ง มีอาการกระวนกระวาย คอแข็ง คันบริเวณแผ่นหลัง เช็ดตัวให้ผู้ป่วย แต่ผู้ป่วยกลัวและสั่น วันที่ 13 ตุลาคม 2562 เข้ารับรักษาเป็นผู้ป่วยใน ด้วยอาการสับสน เดินวนไปมา มีอาการหาวดกลืนน้ำ กลืนน้ำไม่ได้ กลั้วลม แพทย์วินิจฉัยส่งสัโรพิษสุนัขบ้า ส่งไปรับการรักษาต่อโรงพยาบาลนางรอง วันที่ 14 ตุลาคม 2562 ต่อมาผู้ป่วยเสียชีวิต ส่งตัวอย่างเนื้อสมองตรวจทางห้องปฏิบัติการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ให้ผลบวกต่อเชื้อพิษสุนัขบ้า ญาติให้ประวัติผู้เสียชีวิตมีโรคประจำตัวเป็นโรคลมชัก ไม่ได้รับยาต่อเนื่อง ดื่มเหล้าเป็นประจำทุกวัน และมักจะเดินไปตามบ้านต่าง ๆ ทำให้ถูกสุนัขกัดมาก่อนประมาณ 4 ครั้ง แต่ไม่ทราบช่วงใดบ้าง แต่เมื่อประมาณ 1 เดือนที่แล้ว ถูกสุนัขที่บ้านกัดมือ ไม่เคยไปรับการรักษาหลังจากโดนสุนัขกัดหรือข่วน ทีมสอบสวนโรคสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอนางรอง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกยาง ดำเนินการสอบสวนโรค และค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม พบผู้สัมผัสโรค 98 ราย ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าตามระดับความเสี่ยง ให้สุศึกษาและประชาสัมพันธ์ประชาชนในพื้นที่ ในการทำความสะอาดแผลที่เกิดจากสุนัขกัดหรือข่วน การใส่ยาฆ่าเชื้อก่อนไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปุศสัตว์อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้แก่สุนัขในหมู่บ้านให้ครบทุกตัว

2. โรคอหิวาตกโรค จังหวัดนครราชสีมา พบผู้ป่วย 1 ราย เพศหญิง อายุ 17 ปี อาชีพรับจ้างเสิร์ฟอาหาร ที่อยู่ขณะป่วย ตำบลแก่งสนามนาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครราชสีมา เริ่มป่วยวันที่ 3 ตุลาคม 2562 ด้วยอาการปวดจุก แน่นท้อง ถ่ายเหลว 12 ครั้ง ไม่มีมูกเลือดปน ไม่มีไข้ เข้ารับการรักษาวันที่ 4 ตุลาคม 2562 ที่โรงพยาบาลแก่งสนามนาง แรกได้รับสัญญาณชีพ อุณหภูมิร่างกาย 37 องศาเซลเซียส ความดันโลหิต 115/77 มิลลิเมตรปรอท ชีพจร 115 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที แพทย์วินิจฉัยโรคอุจจาระร่วง ให้ยาปฏิชีวนะ Norfloxacin ร่วมกับรักษาตามอาการ และเก็บอุจจาระส่งตรวจเพาะเชื้อที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา วันที่ 13 ตุลาคม 2562 ผลการตรวจอุจจาระ พบเชื้อ *Vibrio cholerae* O1 El Tor Ogawa แต่ไม่สามารถระบุอาหารที่เป็นสาเหตุการเกิดโรคในครั้งนี้ได้ เนื่องจากไม่มีตัวอย่างอาหารที่สงสัยในวันที่ผู้ป่วยรับประทาน ดำเนินการสอบสวนโรคและค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมพบผู้สัมผัสร่วมบ้าน 4 ราย ผู้สัมผัสร่วมรับประทานอาหาร 3 ราย พบเพื่อนบ้าน มีอาการถ่ายเหลว 1 ราย ให้ยาปฏิชีวนะแล้ว ผู้สัมผัสร่วมที่ทำงานร้านอาหาร 3 ราย (มีอาการป่วย 1 ราย ไม่มีอาการป่วย 2 ราย) ให้สุศึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้สัมผัสเรื่องสุขอนามัยในการประกอบอาหาร การผสมคลอรีนฆ่าเชื้อราดล้างห้องน้ำ โถส้วมและบริเวณหลังบ้านผู้ป่วยและร้านอาหาร ทำการเก็บตัวอย่างผู้สัมผัส น้ำดื่ม น้ำประปา อยู่ระหว่างการตรวจ

3. โรคเท้าช้าง จังหวัดยะลา พบผู้ป่วยโรคเท้าช้าง 2 ราย ที่ตำบลแม่หวาด อำเภอรารโต จังหวัดยะลา เพศชาย ผู้ป่วยรายแรก อายุ 52 ปี เริ่มป่วยวันที่ 23 สิงหาคม 2562 มีอาการปวดบวมบริเวณตอม่น้ำเหลืองบริเวณขาหนีบ และที่ขาขวามือ มีโรคประจำตัวเป็นโรคเบาหวาน วันที่ 23 กันยายน 2562 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเบงกนังเป็นผู้ป่วยนอก วันที่ 24 กันยายน 2562 โรงพยาบาลเบงกนังได้ทำการส่งตรวจ microfilaria ไปยังสถาบัน-

วิทยาศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล วันที่ 18 ตุลาคม 2562 ผลการตรวจยืนยันโรค filariasis จากการสอบสวนโรคผู้ป่วยและครอบครัว ประกอบอาชีพตัดยางและมักออกไปหาของป่าบริเวณชายแดนประเทศมาเลเซียเป็นประจำ มีประวัติเดินทางออกนอกพื้นที่ เช่น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา, อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้ป่วยอาศัยอยู่กับครอบครัว 5 คน ได้แก่ ผู้ป่วย ภรรยา บุตรสาว แพน บุตรสาว และหลาน ซึ่งมีเพียงผู้ป่วยเพียงคนเดียวที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการออกหาของป่าและมีการป่วย ผู้ป่วยรายที่สอง อายุ 32 ปี เริ่มป่วยวันที่ 23 สิงหาคม 2562 มีอาการปวดบวมบริเวณตอม น้ำเหลืองบริเวณขาหนีบ และมีการบวมโตที่ขา วันที่ 23 กันยายน 2562 เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเบตง เป็นผู้ป่วยนอก วันที่ 24 กันยายน 2562 ทางโรงพยาบาลเบตงได้ทำการส่งตรวจ microfilaria ไปยังสถาบันวิทยาศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล วันที่ 18 ตุลาคม 2562 ผลการตรวจยืนยันโรค filariasis จากการสอบสวนพบผู้ป่วยประกอบอาชีพตัดยาง ไม่มีประวัติออกหาของป่า แต่มีประวัติเดินทางไปตัดยางในสวนทุกวัน เมื่อประมาณ 2 เดือนก่อนเดินทางไปประเทศมาเลเซีย เพื่อไปงานแต่งงานญาติ และเดินทางออกไปรับซื้อทุเรียนในพื้นที่อำเภอเบตง เมื่อประมาณ 2-3 เดือนก่อน ผู้ป่วยอาศัยอยู่กับครอบครัว 4 คน ได้แก่ ผู้ป่วย และภรรยา และหลาน 2 คน ซึ่งมีเพียงผู้ป่วยเพียงคนเดียวที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ส่วนบุคคลอื่น ๆ ไม่พบผู้มีอาการเข้าข่ายโรคเท้าช้าง

จากการสอบสวนโรคและค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมเบื้องต้น ไม่พบผู้ป่วยที่มีอาการเข้าข่ายโรคเท้าช้างในพื้นที่มาก่อน แต่มีประวัติการเดินทางของชาวพม่าที่เข้ามาก่อสร้างถนนในพื้นที่หมู่บ้าน ทีมควบคุมโรคให้สุศึกษาแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับผู้ป่วย ตัวผู้ป่วยเกี่ยวกับการป้องกันตนเอง และการกำจัดแหล่งรังโรค แจ้างพื้นที่เสี่ยงให้แก่ชุมชนทราบและให้ป้องกันตนเองหากต้องลงสัมผัสพื้นที่เสี่ยง และพ่นหมอกควันกำจัดยุงตัวแก่และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายรอบบ้านผู้ป่วย อยู่ระหว่างการสอบสวนโรคเพิ่มเติม

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนก ในสัตว์ปีก ประเทศเวียดนามและสาธารณรัฐโดมินิกัน

วันที่ 17 ตุลาคม 2562 องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ได้รับรายงานจากกระทรวงเกษตรเวียดนามพบการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ชนิดก่อโรครุนแรง H5N6 ในสัตว์ปีก และมีรายงานการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ที่ก่อโรครุนแรงต่ำในสาธารณรัฐโดมินิกัน

การระบาดของโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกในประเทศเวียดนาม ครั้งนี้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562 ในฝูงสัตว์ปีกในหมู่บ้านของจังหวัด Kon Tum ทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม ทำให้มีสัตว์ปีกป่วยทั้งสิ้น 980 ตัว ซึ่งสัตว์ปีกทั้งหมดจะถูกนำไปทำลายเพื่อควบคุมการแพร่ระบาด โดยการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ชนิดก่อโรครุนแรง H5N6 ครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม 2562 ส่งผลกระทบต่อฝูงสัตว์ปีกในจังหวัด Ben Tre ทางตอนใต้ของประเทศ โดยการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N6 ในครั้งนี้มีความเชื่อมโยงกับการระบาดของโรคไข้หวัดนกสัตว์ปีกในสาธารณรัฐประชาชนจีนและอีกหลายประเทศในทวีปเอเชีย แต่มีเพียงสาธารณรัฐประชาชนจีนประเทศเดียวที่พบผู้ป่วยไข้หวัดนกที่มีอาการรุนแรงหรือเสียชีวิต

ในขณะเดียวกัน องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ (OIE) ได้รับรายงานจากสาธารณรัฐโดมินิกันว่าพบการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ที่ก่อโรครุนแรงต่ำ H5N2 ในสัตว์ปีก เพิ่มอีก 11 เหตุการณ์ การระบาดเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ 2 พฤศจิกายน 2561 ถึง 2 มิถุนายน 2562 ซึ่งมีผลกระทบใน 7 จังหวัด ได้แก่ Puerto Plata, Espaillat, Distrito Nacional, Salcedo, La Vega, San Jose De Ocoa และ Santiago การระบาด 2 เหตุการณ์ มีความเชื่อมโยงกับสัตว์ปีกที่เลี้ยงไว้ในสวนหลังบ้าน ส่วนเหตุการณ์อื่น ๆ เกิดขึ้นในฟาร์มสัตว์ปีก ประเภทสัตว์ปีกประกอบด้วย ไก่ไข่ ไก่ชน ไก่เนื้อ และแม่ไก่พันธุ์อิสราเอล โดยสรุปการระบาดของโรคไข้หวัดนกสายพันธุ์ H5N2 ครั้งล่าสุดในสาธารณรัฐโดมินิกัน เกิดขึ้นในเดือนเมษายน 2562 ที่จังหวัด Espaillat ในการระบาดครั้งนี้มีสัตว์ปีกป่วยตายจำนวน 5,573 ตัว จากทั้งหมด 500,456 ตัว โดยสัตว์ปีกที่เหลือจะถูกทำลายทั้งหมด

2. สถานการณ์โรคเมอร์ส ประเทศซาอุดีอาระเบีย

CIDRAP รายงาน ณ วันที่ 18 ตุลาคม 2562 กระทรวงสาธารณสุขประเทศซาอุดีอาระเบีย รายงานพบผู้ป่วยโรคเมอร์สรายใหม่เพิ่มอีก 1 ราย ซึ่งเป็นผู้ป่วยรายที่ 7 ของเดือนตุลาคม 2562 เป็นผู้ป่วยเพศชาย อายุ 57 ปี จากเมือง Uyun Al Jawa ในภูมิภาค Al Qassim ทางภาคกลางของประเทศ ไม่ทราบประวัติการสัมผัสสูง ถูกระบุเป็นผู้ป่วยแบบ “primary” ซึ่งหมายถึงไม่น่าจะได้รับเชื้อจากผู้ป่วยรายอื่น

จากข้อมูลปรับปรุงรายเดือนล่าสุด สำนักงานองค์การอนามัยโลก ภูมิภาคตะวันออกทะเลเมดิเตอร์เรเนียน รายงานว่า นับถึงกลางเดือนกันยายน 2562 มีรายงานผู้ป่วยโรคเมอร์สทั่วโลกทั้งสิ้น 2,468 ราย ในจำนวนนี้เสียชีวิต 850 ราย โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่มาจากประเทศซาอุดีอาระเบีย